

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm V. Quotiens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Dico itaque I. In criminibus grauib; seu causis multum præiudicialibus, denunciator non potest esse testis, licet iudex ex officio procedat, seu per meram inquisitionem. Ita *Panorm. hic n. 4. Ioan. Campegius de testib. Reg. 103. Farin. q. 60. n. 75.* Ratio est, quia denunciator se ipsum ingerit, & idè aliquo modo suspectus est, & non satis idoneus testis in causa graui & valde præiudicante; hæc tamen ratio cessat, si Officialis ad obseruanda & denuncianda crimina deputatus denuntiet, huic maior fides habetur, ita ut si cum iuramento testificetur vera esse quæ denuntiat, & reddat causam scientiæ (v. g. quod oculis vidit) hoc casu, ut ait *Clarus in pract. quest. 7. num. 3.* fidem faciat, prout alius testis, qui super delicto ipso deponeret, & potest super eius dicto formari inquisitio, quæ Reo transmittitur ut compareat, & super crimine respondeat; cuiusmodi tamen inquisitio formari non posset super merâ assertionem denunciatoris priuati, ut *Clarus ibidem* testatur. Ratio autem, cur Officiali magis credatur, ea reddi debet, quia facilius ministro creditur in ijs ad quæ deputatus est, v. g. si dicat: se citasse, aliquid egisse ex iudicis mandato, sicuti ex communi docet *Bart. in l. Divus. num. 8. ff. De Custod. Reorum. Panorm. in cap. Præerea. de Testibus Cogend. num. 7. Clarus loco citato.* ubi specialiter loquitur de deputatis Custodibus agrorum, vinearum, quod eis credatur contra denuntiatum negatam. Vide tamen *l. Ea. 7. & DD. ibidem. C. De accusat.*

3 Dico II. In criminibus leuibus si denunciator aliter suspectus non sit, sed bonâ intentione denuntiasse videatur, adhiberi potest, ut testis, ita ut cum uno alio aut pluribus testibus probet delictum, & exinde sententia cõdemnatoria ferri possit. Ita *Panorm. hic n. 4. & cit. n. 7. Bart. cit. n. 8. Campegius loc. cit. Fallentia. 5.* Idque maximè locum habet, si loquamur de publico denunciatore, de quo etiam DD. loquuntur; sed videtur etiam id dici posse de priuato, quod & is à iudice produci possit in testem unà cum alijs, uti expressè hîc docet *Panorm. n. 4.* Si principalis persona seu denuntians crimen, non

sit reportatura commodum ullum, nec aliâ affectione notetur, in numero testium computari posse; dummodò non agatur de graui præiudicio, quia in causis leuibus tam exactæ probationes requiri non solent, quavis contrarium doceat *Farinac. quest. 60. n. 75.* id tamen fateri debemus, quod denunciatori minor fides habeatur quàm alteri testi, tum quia ipse se ingerit, ut pono, tum quia ipse reprehensionem reportaret, si, quod crimen denuntiauit, postea commissum negaret. Igitur ex hoc cap. Vni cum Notandum sumitur, denuntiatore etiam priuatus in testem adhiberi potest à Prælato, si procedat secundum charitativam denuntiationem, & quandoque etiam si judicialiter per inquisitionem meram procedat, saltem in causis non grauib; seu non multum præiudicialibus.

CAPITVLVM V.

Quotiens

PARAPHRASIS.

Si matrimonium accusetur propter impedimentum consanguinitatis, ut separatio fiat, consanguinitas probari debet per duos aut tres testes ex eadem consanguinitate, sed in defectum consanguineorũ adhibendi sunt senes ex eodem loco meliores seu probatiores, & debent testes deponere cum duplici iuramento, videlicet, quod non priuato odio, nec amicitia, nec ob aliquod commodum, quod habuerint, vel habeant, vel habituri sint, ad ita testificandum adducantur, & quod ab ipsis asseritur, à maioribus suis, ut vera se accepisse & credere ita esse.

SUMMARIUM.

1. Testes de credulitate quamuis non in omnibus causis recipiantur, admittuntur tamen ad probandam consanguinitatem.
2. Qui ex testimonio dato commodum, vel non dato damnum patitur, idoneus testis non est.

Pro-

Pro intellectu adverte, quòd testes alij sint de scientia & sensu, qui videlicet deponunt se scire rem gestam esse, eo quòd proprio visu, auditu &c. deprehenderit, & talium testimonium ordinariè requiritur ad facti probationem secundum gloss. in l. 2. §. *Idem Labeo. verb. Audierint. ff. De aqua pluvia.* Alij autem sunt testes de credulitate, qui jurati deponunt se credere ita esse, quia videlicet à fide dignis audierint, & tales testes multum à proprietate testimonium deficiunt, quare non in omnibus, sed tantum in quibusdam causis recipiuntur, uti videre est apud *Farinac. g. 64. num. 69.* Inter has autem causas recensetur consanguinitas, ad quam probandam interdum etiam testes de auditu & credulitate admittuntur, dummodo conditiones adsint, quæ hoc cap. insinuantur, & clariùs exprimuntur in cap. *Licer. 47. h. tit. ubi proprius explicandi locus est.*

2° Nota, testis, qui ex testimonio ferendo commodum, aut si non testificetur, damnum reportaturus est, idoneus censeri non debet, quia dicitur testari in propria causa, iuxta l. 1. ff. *Quando appellandum.* ubi dicitur: palam est, eam esse propriam causam, cuius emolumentum aut damnum ad aliquem suo nomine pertinet. Videatur c. 3. *Caus. 4. q. 3.*

CAPITVLVM VI.

Insuper.

PARAPHRASIS.

Capitulares ipsèque Prælatus in causa Ecclesiæ suæ testes esse possunt, excepto, si unus eorum aut plures constituti sint, qui procuratorio nomine causam in iudicio agant aut promouèant, horum enim testimonia non admittuntur.

SUMMARIUM.

1. Singuli de vniuersitate possunt testes adhiberi in causis sua vniuersitatis.
2. Saltem civilibus & non arduis.
3. Nisi vniuersitas illa valde parua esset.
4. Et nisi estimabilis utilitas propria coniun-

Et esset cum causa communitatis.

5. Neque tamen hi testes pro sua communitate deponentes, sunt omni exceptione maiores.
6. Legatarij quòd testes testamentarij esse possint, speciali favore concessum est.
7. Non potest quis in eadem causa esse Procurator & Testis.

Nota I. Prælatus Capitularis aut Conventualis in causa Ecclesiæ suæ testis esse potest, ut hic, & in cap. *Nuntius. 12. hoc tit. & cap. 1. Causa. 14. q. 4. iuncta gloss. verb. Stephani.* & debet id extendi ad causam cuiusvis vniuersitatis, aut Collegij, quòd singuli qui sunt eius vniuersitatis, testes adhiberi queant, secundum *Ioan. Andream in cit. cap. Cum Nuntius. Panorm. hinc n. 2. Felinum. 1. Menoch. in Arbitrar. Casu 106.* Ratio reddi debet, quia talis non fert testimonium in causa propria, cum aliud sit jus vniuersitatis, & aliud jus singulorum, l. *Sed si. 10. §. Qui manumittitur. ff. De in ius vocando.* Confirmatur. Propria causa non esse censetur, nisi quis suo nomine eam agere possit, l. 1. §. *In propria. ff. Quando appellandum.* Sed aliquis è communitate non potest causam communitatis suo nomine agere, ut docent *DD. in cap. Edoceri. 21. de Rescript. c. Causam. 9. de iudicijs. & Clement. 3. de Procuratoribus.* ergo causa vniuersitatis non est propria singulorum.

Nec refert quòd commoda vniuersitatis quodammodo etiam participant singuli, istud enim interesse, seu commodi participatio, non censetur esse tanta, ut in causis civilibus præsertim non arduis testimonium repelli possit, quia verisimile non est, quòd propter commodum vniuersitatis aliquis, maxime si Religiosus sit aut Clericus bonæ vitæ, peierare velit, cum negligi plerumque soleant, quæ comuniter possidentur. l. 2. *C. Quando & quibus quarta pars. &c.* Videatur *Felin. hinc n. 2.* Porrò in causa criminali membrum communitatis nõ potest testis adduci in favore communitatis. c. 1. 14. q. 2. propterea quòd causa ardua & valde præiudicialis sit in qua proinde exactissimæ probationes ordinariè requiruntur, idè b; tales testes quibus